

Szakmai beszámoló

A Viski Károly Múzeum régészeti anyagának restaurálásához szükséges anyagok és eszközök beszerzése című pályázatához

Pályázati azonosító:204105/03580

A múzeum gyűjteményének gyarapodása az elmúlt időszakban

A Viski Károly Múzeum Kalocsa minden területen folyamatosan végez anyaggyűjtést. A bekerült tárgyak legyenek azok akár régészeti, néprajzi, történeti, numizmatikai vagy képzőművészeti restaurálást, de legalábbis állagmegóvást igényelnek.

Az elmúlt évek feltárásai, tervátadásai során nagy mennyiségű fém, kerámiaanyag került a múzeum gyűjteményébe, melyek restaurálása elengedhetlenné vált. A tárgyakat csak restaurálás, konzerválás után lehet leltározni a gyűjteménybe, illetve időszakos kiállításokat is csak restaurált anyagból tudunk rendezni.

A mostani nyertes pályázatunk eredményeként olyan eszközökkel tudtuk felszerelni a restaurátor műhelyünket, melyek nagymértékben megkönnyítik ezt a feladatot.

A pályázat keretében beszerzett anyagok és eszközök

A pályázatban megítélt összeg 300.000 Ft-tal kevesebb volt, mint amit igényeltünk, ezért az elszívórendszer nem került beépítésre. A fennmaradó összeget átcsoportosítottuk más eszközök beszerzéséhez: fényképezőgép, objektív, új eszközök és műhelyfelszerelések.

Szakmai anyagok:

- ecsetek
- olaszpaklik
- csiszolópapír
- lakkhenger
- mikro-line henger
- viráglatétek- kis műanyag edénykék fémtárgyak tisztításához
- vegyszerek: lenolaj, Kromofag, Selecton B2, foszforsav, Aceton, rozsdoldó

Eszközbeszerzés:

- Nikon D3500 kit (18-55 mm f/3.5 -5.6 G fényképezőgép tárgyfotózáshoz
- Nikon AF-S 85 mm f/3.5 g DX ED Micro objektív
- Nikon CF EU 14 Messenger táska
- Nikon EN –EL Ka akkumulátor
- Scandisk Ultra SDXC 64 Gb UHS-1 memóriakártya
- Ricoh WG-60 fényképezőgép terepi fotózáshoz
- Toolcraft USB-s digitális mikroszkóp
- Emag Ultrahangos tisztító
- Proxxon többfunkciós csiszoló polírozógép és kerek formájú réz csiszolókorongok
- Digitális mérleg Ultraship-75, 5g/10g 34kg

Csomagolóanyagok:

- mélyhűtős tasakok-polietilén zacskók
- önzáró tasakok- kisebb tárgyak csomagolásához
- háztartási csomagoló- csontok csomagolásához
- svéd alj és fedél- polietilén dobozók

Munkavédelmi eszközök:

- félárcok
- szűrőbetétek
- kesztyű

- védőszemüvegek
- munkavédelmi ruházat
- munkavédelmi félcipő

Az anyagok/eszközök révén elvégzett állományvédelmi munka értékelése, adatai, az eszközök hasznosulása, valamint a megvalósítás eredményessége

A pályázat révén beszerzett anyagok és eszközök segítségével főleg fémleletek restaurálása valósulhatott meg, melyek műszeres leletfelderítésből, Homokmégy-Szentegyházpart tervátatásból, Dusnok-Garáb Halom tervátatásból Fajsz-Kovácsfalom tervátatásából származó tárgyak. 2021-ben Dusnok-Natka lelőhely feltárása megghiúsult, viszont Dunapataj Református templom feltárásából nagy mennyiségű fémtárgy került a múzeum gyűjteményébe.

Lelettisztítás, restaurálás

A feltárt leletek (kerámia, fém stb.) szakszerű tisztítása az egyik legfontosabb kezdő lépése a restaurálásnak.

A tisztítás során a legkisebb szükségesség beavatkozás elvét alkalmazzuk. Figyelembe véve a tárgy állapotát először száraz, mechanikus tisztítást végeztünk, ezután következhetett a nedves (vizes), illetve vegyszeres kezelés, ha ez szükséges. Sok esetben a tisztítás és konzerválás egy időben történik, ha a tárgy anyaga, állapota megkívánja.

A kerámialeletek többsége ritkán kerül elő épségben a feltárásokon, legtöbbször darabokra törve és hiányosan találjuk meg őket. A helyszínen ezért fontos a kerámiatöredékek pontos dokumentálása (rajz, fotó) az adott objektumban. A *terepi fotózáshoz* egy olyan digitális *fényképezőgépre* volt szükség, mely ellenáll a pornak és az időjárás viszontagságainak. A kerámia törésfelületeinek tisztítására különösen kell ügyelni. *Foszforsavat* használtunk a karbonátos lerakódások eltávolítására. Csak jó állapotú kerámiák tisztíthatók foszforsavval.

A földből előkerülő fémtárgyak (az arany kivételével) kisebb-nagyobb mértékben már korrodálódtak és a feltárás után, a szabad levegőn a romlási folyamat felgyorsul. Ezért a tárgyakat minél előbb tisztítani és konzerválni kell. Összefüggő, összekorrodálódott fémtárgyak in situ kiemelését érdemes a restaurátorra bízni. Felszedés előtt természetesen megfelelően dokumentáljuk a tárgy helyzetét (rajz, fotó). Fémek kezeléséhez a mechanikus tisztítást követően szükség szerint kémiai és elektrokémiai módszereket is alkalmazunk.

A tisztításnál lehetőleg vegyszermentes kezelést használtunk, a tisztítást mechanikusan végeztük *ultrahangos depurátorral*, mikromotorba fogható különböző méretű *csiszolófejekkel*, *kefékkel*, orvosi *szikepengével*, szükség esetén *nagyító*, vagy *mikroszkóp* alatt.

A fémtárgyakat ezután ha szükséges volt *kis méretű edényekben vegyszerrel* is megtisztítottuk. A vegyszerek mennyiségét az újonnan beszerzett *digitális mérlegen* mértük ki.

Munkavédelmi berendezések és eszközök

A restaurátorműhelyben nagyon fontos az egészségvédelmi és munkavédelmi előírások betartása. A munkavégzés során használt anyagok többsége, a tisztításkor a levegőbe kerülő szennyező anyagok, por, korróziós termékek, a ragasztószerek egészségre ártalmasak, így az adott helyiségben végzendő munkához megfelelő *védőruházat, maszk* megléte és használata elengedhetetlen volt.

Állammegóvás, csomagolóanyagok, tárolóeszközök

Az állammegóvásnak, restaurálásnak is elengedhetetlen része kell, hogy legyen a megfelelő dokumentálás, hiszen a folyamat részeként olyan információkhoz juthatunk, vagy olyan információk vesznek el, melyek pótolhatatlanok. A dokumentálás írásos formában a restaurálási naplóba kerül, folyamatos fotózással pedig képi anyag készül minden esetben.

Egy-egy tárgy megmenthetősége már a feltárása módjától, csomagolásától, műhelybe szállításától, a konzerválásig történő tárolásától, a lényeges információk átadásától függ. A csomagolásnak alapvetően védenie kell a műtárgyakat előkerülésük pillanatától. A leleteket egyenként felcímkézett papír- vagy *polietilénzacskók*ba, kisebb *dobozkák*ba csomagoltuk, majd ezeket nem túl szorosan, se nem túl lazán egy nagyobb dobozba helyeztük.

A restaurálást követően a csomagolásnak egyaránt védenie kell a tárgyat a klimatikus változások és a fizikai igénybevétel ellen. Kisebb méretű tárgyakhoz a színtelen *polietilén műanyagból készült tetővel záródó dobozokat* is használtunk, illetve ugyancsak polietilén zacskókat.

A leltározott vagy nyilvántartásba vett tárgyakkal kapcsolatos metaadatok és képek felkerülnek a MúzeumDigitárba. A digitárnak vannak nyilvános és privát hozzáférései. Privát módban több adathoz férnek hozzá a múzeológusok és egy adott tárgytípusra, korra is rá tudnak keresni. A Viski Károly Múzeum gyűjteményének 99 %-a már megtalálható a digitárban, a tárgyfotók feltöltése folyamatos. Fontos, hogy a tárgyról jó minőségű fotó készüljön, ezért elengedhetetlen volt a megfelelő tárgyfotózásra alkalmas fényképezőgép megléte.

A pályázat jóvoltából a következő feltárásokból származó tárgyak restaurálása valósulhatott meg:

1. *Műszeres leletfelderítésből származó tárgyak*

Fémek

987 db

2. *Homokméggy-Szentegyházpart tervásatásából származó tárgyak*

Fémek

517db

Kerámia

1056 db

3. *Dusnok-Garáb Halom* tervásatásából származó tárgyak
Fémek
Kerámia

114db
132db

4. Fajsz-Kovácsshalom – honfoglalás kori temető – leletmentéséből származó tárgyak
Fémek 30 db

